

FOTO: FINN-SAMBADET / EIVIND OSKARSON

Bærekraftsrapport 2022 Sammen skaper vi en bærekraftig framtid

Sammen skaper vi en bærekraftig framtid

Skal vi nå bærekraftsmålene, teller alle de små og store valgene som hver og en av oss tar hver dag.

Det innebærer å sortere avfallet vårt, bruke strøm smartere, reise kollektivt når vi kan, fly mindre, gjøre kortreiste og veloverveide innkjøp, og ikke minst kreve at de vi handler med har anstendige arbeidsvilkår for sine ansatte og produserer med minst mulig fossilt fotavtrykk.

FNs klimapanel har varslet «kode rød» for planeten vår, og det haster med å redde menneskeheten. Men er det vår oppgave å redde kloden? Svaret er ja. Hvis vi ikke bryr oss, hvem skal da redde kloden?

Sammen med våre medlemmer har vi et stort samfunnsansvar for å gjøre det vi kan for at vår felles klode skal være beboelig også for framtidige generasjoner. Vi jobber derfor hardt for at våre energibedrifter skal få de rammebetingelsene de trenger for å produsere og distribuere mer fornybar energi. Vi jobber for å få bukt med bruk- og-kast-samfunnet, og for at våre avfallsbedrifter skal få virkemidlene de trenger for at mest mulig av avfallet blir gjenbrukt og materialer gjenvunnet. Vi jobber for at mer gods kan reise kollektivt og miljøvennlig. Og vi jobber for likestilling, mangfold og et attraktivt og anstendig arbeidsliv.

Som medlemsorganisasjon kan vi legge til rette for at våre snaut 600 medlemmer kan bli mer bærekraftige. Det gjør vi ved å påvirke utforming av politikk, formidle kunnskap og legge til rette for erfaringsutveksling på ulike møteplasser, og ikke minst ved å videreutvikle våre tariffavtaler og gi

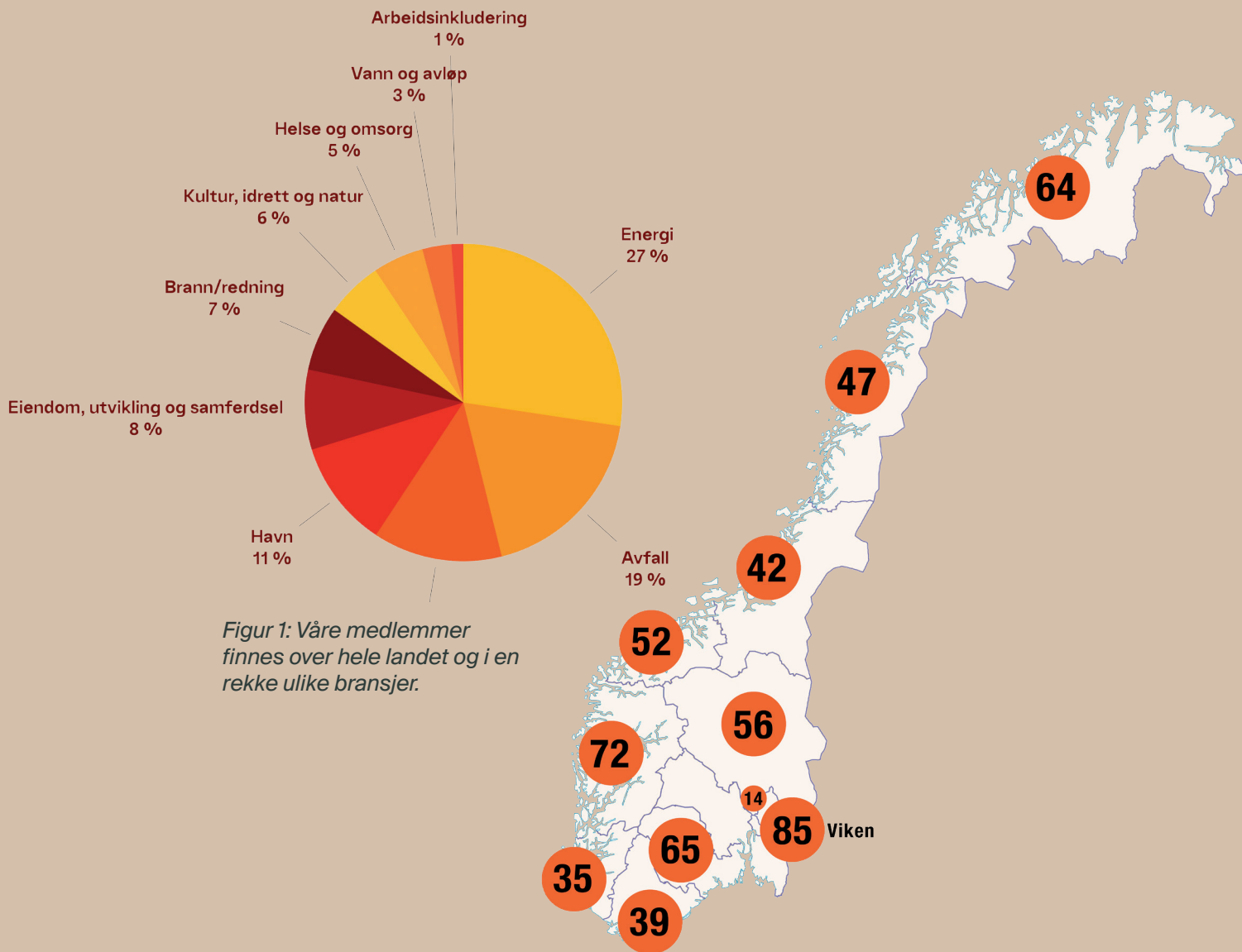
gode råd til våre medlemmene. Det er sammen med dem at vi kan gjøre den største forskjellen.

For å gjøre denne jobben trenger vi engasjerte ansatte som selv har gode arbeidsvilkår og trives på jobb. Dessuten må vi gå foran som et godt eksempel ved å ha orden i eget hus. Vi arbeider med å få bedre oversikt over vårt fotavtrykk, redusere klimagassutslipp og skape en større bevissthet rundt innkjøp.

Vi må hele tiden ha søkelys på hva vi kan gjøre bedre for både mennesker og miljø, se etter nye løsninger, og være en arena for kunnskapsdeling og samarbeid. Vi skal gjøre vår del, og så håper vi at du som leverer varer og tjenester til oss, du som er medlem, og du som er innbygger vil ha fokus på alle de små og store valgene du tar hver dag. Samfunnsbedrifter har påvirkningkraft ved å legge til rette for at innbyggere og næringsliv kan ta bærekraftige valg, og innbyggere har påvirkningkraft ved å etterspørre bærekraftige løsninger. Sammen skaper vi en bærekraftig framtid.

Øivind Brevik
Administrerende direktør
Samfunnsbedriftene

Hvem er vi?

Samfunnsbedriftene er den største arbeidsgiver- og interesseorganisasjonen for kommunale selskaper, og representerer et bredt spekter av bransjer. Kommunale selskaper har en viktig rolle i for at Norge skal nå sine klimamål gjennom og legge til rette for grønn vekst i lokalsamfunn fra Lindesnes til Nordkapp. FN anslår at om lag to tredeler av de 169 delmålene i FNs bærekraftsmål kun kan nås gjennom lokale og regionale myndigheters innsats og deres virksomheter.

Våre snaut 600 medlemmer leverer grunnleggende tjenester til innbyggere og næringsliv. Vi har energiselskaper i hele verdikjeden fra produksjon til distribusjon av fornybar energi, og vi har havner som er avgjørende for miljøvennlig

logistikk og grønn næringsutvikling. Vi har avfallsselskaper som har en nøkkelrolle i overgangen til mer sirkulær økonomi og materialgjenvinning, og vi har brann- og redningstjenester som er den operative spydspissen for håndtering av ulykker og alvorlige hendelser over hele landet – også ved alvorlige naturkatastrofer forårsaket av klimaendringer.

I tillegg har vi medlemmer med kritiske samfunnsfunksjoner innen en rekke bransjer, for eksempel vann og avløp, helse, krisesentre, samferdsel, IKT, eiendom, økonomi, verdensarv, friluftsråd, museum og arkiv.

Se vår årsrapport 2022 for mer informasjon.

Hvorfor en bærekraftstrategi? Og hvorfor nå?

Klimagassutslipp fra fossilt brensel og avskoging kveler planeten vår og setter milliarder av mennesker i fare. Klimaendringene går raskere og blir mer intense, og FNs klimapanelers sjette hovedrapport (2021-2023) slår fast at noen av konsekvensene allerede er irreversible. Det trengs en umiddelbar kursendring hvis vi skal kunne overlevere planeten til neste generasjon i samme stand som nå.

Det kan være på sin plass å minne om Brundtland-kommisjonens definisjon av en bærekraftig utvikling, som fremdeles står seg i dag: «En bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstillende sine behov» (Verdenskommisjonen, 1987).

I dag har vi ikke bare en klimakrise, men også en natur- og ressurskrise. På bare 50 år har verdens dyrestand blitt redusert med nesten 70 prosent. Ødeleggelser av arters leveområder gjør at én av fire av dagens kjente arter står i fare for å forsvinne. I Norge har det vært en betydelig nedbygging av uberørt natur, myrer og våtmarksområder, som er både viktige karbonlagre og habitater for truede arter. Nordmenns overforbruk gjør at vi forsyner oss av begrensede naturressurser. Hvis alle verdens borgere skulle forbrukt varer og tjenester som oss, ville vi hatt behov for tre jordkloder. Vi forbruker dobbelt så mye som tyskere. Det må vi gjøre noe med!

Den internasjonale oppmerksomheten mot en mer bærekraftig utvikling har økt betydelig de siste årene. EU har lansert sin "Green Deal", og økt presset på Norge og norske virksomheter. Dette innebærer et energiskifte fra fossilt til fornybart, elektrifisering av transport og industri, digitalisering, og overgang fra bruk-og-kast til sirkulære forretningsmodeller.

I tillegg er de juridiske krav til bærekraft i rask utvikling. EUs taksonomi og åpenhetsloven er stikkord for nye og bindende krav. Taksonomien

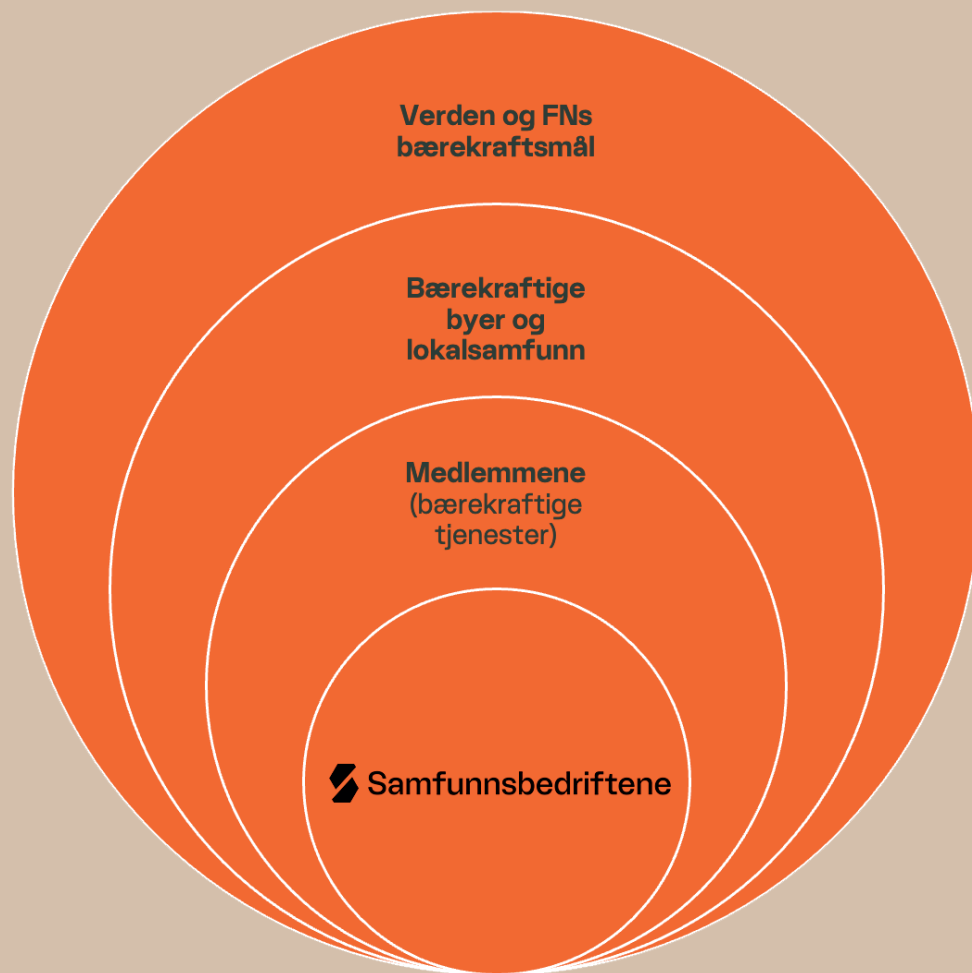
bestemmer hva som kan regnes som bærekraftige aktiviteter og virksomheter, og dette vil få vidstrakte konsekvenser for finansieringsmuligheter og rapporteringskrav.

Åpenhetsloven (innført i 2022) skal sikre sosial bærekraft, fremme menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon og levering av produkter og tjenester, samt sikre åpenhet og dokumentasjon i hele leverandørkjeden.

Utviklingen påvirker også Samfunnsbedriftene. Som organisasjon er vi ikke store nok til å bli omfattet av lovverket om bærekraftsrapportering, men det har vokst fram et internt ønske fra toppledelsen og styret, samtidig som medlemmene våre har økte forventninger til vårt bærekraftsarbeid. To år på rad har medlemmene rapportert at bærekraft er en av de viktigste temaene vi jobber med. Disse selskapene opplever – som alle andre virksomheter – krav fra myndighetene og økt press fra eierkommuner, næringsliv, banker, forsikringselskaper og innbyggere.

For å få bedre innblikk i hvordan våre medlemmer jobber med bærekraft og hvilke utfordringer de har, gjennomførte vi en bærekraftsundersøkelse i 2022. Den viser at de største utfordringene er mangel på menneskelige ressurser til å initiere og følge opp endringsprosesser, og måleindikatorer og verktøy som kan støtte opp under og måle fremdrift i bærekraftsarbeidet. Disse faktorene skaper usikkerhet rundt resultatene av selskapenes innsats. Vi har tatt med oss innsikter fra bærekraftsundersøkelsen inn i 2023, og gjennomfører både en bærekraftsdag og ulike kurs innen bærekraft.

I Samfunnsbedriftene skal vi gjøre det vi kan for å støtte opp under og tilrettelegge for utvikling av bærekraftige tjenester og virksomheter i vår medlemsmasse. Gjennom dette skal vi bidra til bærekraftige lokalsamfunn og støtte opp under FNs bærekraftsmål. Vår rolle er illustrert i figur 2.

Figur 2: Vår rolle.

FNs bærekraftsmål beskrives som verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FN har selv anslått at om lag to tredeler av de 169 delmålene må løses på lokalt og regionalt nivå. Det berører i høyeste grad de selskapene som mange kommuner har etablert for å løse sine oppgaver.

Hvis man skal ta bærekraft på alvor, vil det få konsekvenser for strategiutforming, rapportering og styring, krav til underleverandører, reisevirksomhet, samt balansen mellom fysiske og digitale kurs og møteplasser. Kravene til dokumentasjon og rapportering vil bli sterkere, samtidig som det blir viktigere med økt transparens og åpenhet.

Vi har derfor bestemt oss for å meisle ut en egen bærekraftstrategi, som skal gi oss retning i arbeidet. For første gang lager vi en egen bære-

kraftsrapport, for å se om vi lever opp til målene vi setter oss, og som vi kan justere kursen etter. Vi tror at det er viktig for vårt omdømme at vi jobber systematisk med bærekraft, og at vi kan dokumentere dette. Det vil ha positiv effekt på rekruttering av nye medlemmer, styrker oss i kampen om de klokeste hodene, minsker økonomisk risiko og gjøre oss mer slagkraftige i forhandlinger og politisk påvirkningsarbeid.

Det er viktig for oss at politikere og andre beslutningstakere ser at vi bidrar til en bærekraftig utvikling, og at våre medlemmer kan gjøre en forskjell. Det vil åpne dører til sentrale arenaer, og øke vår påvirkningskraft i det offentlige ordskiftet.

Vår innsats for mer bærekraft har også gitt andre positive effekter. For eksempel har vi for første gang fått klima og bærekraft inn i våre tariffavtaler, og så har samarbeid med Godsalliansen gitt bedre muligheter til å påvirke transportsektoren og få fram havnenes rolle i det grønne skiftet.

Slik jobber vi med bærekraft

FNs bærekraftsmål har vært førende for Samfunnsbedriftene i mange år. De ligger til grunn for vår visjon "Bærekraftige samfunn – nyskapende arbeidsliv" og vår virksomhetsstrategi. Det var derfor helt naturlig å bruke FNs bærekraftsmål som rammeverk for vårt bærekraftsarbeid. Det har vi til felles med mange av våre medlemmer og andre virksomheter både nasjonalt og globalt.

Samfunnsbedriftene har hatt en egen bærekraftsansvarlig siden 1. januar 2022. De interne prosessene med å utvikle og fasilitere bærekraftsarbeidet er lagt til Avdeling for Samfunnskontakt. Dette har vært en viktig satsing for å komme i gang med å utvikle en felles og helhetlig bærekraftstrategi, samt øke bærekraftsinnsatsen i egen organisasjon og ovenfor medlemmene. Bærekraftstrategien skal være et styringsdokument som synliggjør Samfunnsbedriftenes mål og hva organisasjonen ønsker å oppnå på bærekraftsområdet. Forankring av bærekraftstrategien i toppledelsen og styret er viktig, men engasjerte ansatte er også helt sentralt hvis vi skal lykkes med bærekraftsinnsatsen. Det har derfor vært viktig å få med seg alle ansatte på bærekraftsreisen og skape en felles forståelse for hva bærekraft betyr for vår organi-

sasjon, og hva som motiverer oss til å fortsette.

For å gjøre det lettere å bruke bærekraftsmålene har FN utarbeidet en lang rekke delmål. Det er disse som er mest interessante å se på når vi skal identifisere hvilke bærekraftsmål vi skal jobbe med i vår virksomhet. Målene vi setter oss må være vår egne. Vi har stilt oss følgende spørsmål:

- Hvilke mål/delmål kan Samfunnsbedriftene bidra til å nå?
- På hvilke områder har vi størst mulighet til å påvirke miljø og samfunn – positivt eller negativt, direkte eller indirekte?
- Hvilke valg må vi ta for å nå disse?

Vi har jobbet etter vesentlighetsprinsippet, der vi har vurdert hvor vesentlige de ulike temaene er for våre interessenter (særlig medlemmene) og for oss som organisasjon. I forlengelsen av strategiarbeidet er det avdelingenes ansvar å utvikle og prioritere tiltak og aktiviteter for å nå dem.

Det er våre medlemmer som er utgangspunkt for våre tanker om bærekraft. Vi skal jobbe med å rydde i vårt eget hus, men det er påvirkningen

gjennom å tilrettelegge for våre medlemmer at vi kan gjøre størst forskjell. De skjer ved å gjøre dem til trygge arbeidsgiverne med et attraktivt og anstendig avtaleverk, samt gjennom politisk påvirkning av rammebetingelser og virkemidler, slik at de kan utvikle bærekraftige produkter og tjenester, og skape bærekraftige, attraktive og trygge arbeidsplasser og lokalsamfunn. Mesteparten av Samfunnsbedriftenes tiltak har indirekte effekt, og er derfor vanskelige å måle. Det er likevel viktig å ha bærekraft i pannebrasken, og skru aktiviteten mot bærekraftsmålene vi har satt oss. Dette betyr at vi i hovedsak må vurdere vår bærekraftsinnsats på aktivitetsmål snarere enn effektmål.

Om bærekraftsrapporten

Målet med bærekraftsrapporten er ikke bare å dokumentere, men også å bruke den som en hjelp til å korrigere virksomhetens arbeid med bærekraftstrategi og mål. Det er viktig overfor våre interessenter at vi på en helhetlig måte kan dokumentere og kommunisere det gode arbeidet vi gjør for å bidra til mer bærekraftig samfunn, men også ta en fot i bakken og se hva vi kan bli bedre på. Våre viktigste interessenter er først og fremst våre medlemmer, men også politikere

og myndigheter på ulike nivåer, søsterorganisasjoner og ulike samarbeidspartnere. Samfunnsbedriftene er medlem av UN Global Compact Norge, og bærekraftsrapporten er en del av vår dokumentasjon og kommunikasjon av vår framgang på bærekraftsområdet.

Samfunnsbedriftene er en relativt organisasjon med cirka 35 ansatte. Bygget vi leier lokaler i, er sertifisert som Miljøfyrtårn, lys og varme er automatisert og vi har kildesortering. Vi har derfor ikke valgt en miljøsertifisering, fordi kostnaden trolig vil være større enn nytten per i dag. Vi ser likevel at en type miljøsertifisering kan være et nyttig styringsverktøy, og vil kontinuerlig vurdere om vi skal ha dette. Vi vil også vurdere om vi skal utarbeide et eget klimaregnskap for 2023.

Samfunnsbedriftenes ordinære årsrapport inneholder en gjennomgang av finansiell utvikling og drift, samt oppdatering om tariffavtaler, rådgivning, politisk arbeid, møteplasser, styrende organer etc. Den er publisert i pdf-format på våre nettsider sammen med denne bærekraftsrapporten. Bærekraftsrapport 2022 er den første i rekken, og vi har brukt vår bærekraftstrategi til å strukturere rapporten, og indikert hvordan våre mål støtter FNs bærekraftsmål.

FOTO: FN-SAMBANDET / EWIND OSKARSON

Seks strategiske fokusområder

Samfunnsbedriftene skal være en pådriver som bidrar til at medlemmene er gode og trygge arbeidsgivere, som tilrettelegger for å redusere utslipp og sikre at verdier blir i økonomien så lenge som mulig.

På bakgrunn av det interne arbeidet med bærekraftsstrategi, vår visjon og våre medlemmers forventninger har vi valgt ut seks strategiske mål på et overordnet nivå, som er gjengitt nedenfor.

Vi vil bidra til at kommunale virksomheter utvikler og velger bærekraftige løsninger og skaper eller legger til rette for grønne arbeidsplasser, som igjen bidrar til attraktive og trygge lokalsamfunn i hele landet vårt.

Figur 4. Seks strategiske fokusområder basert på FNs bærekraftsmål.

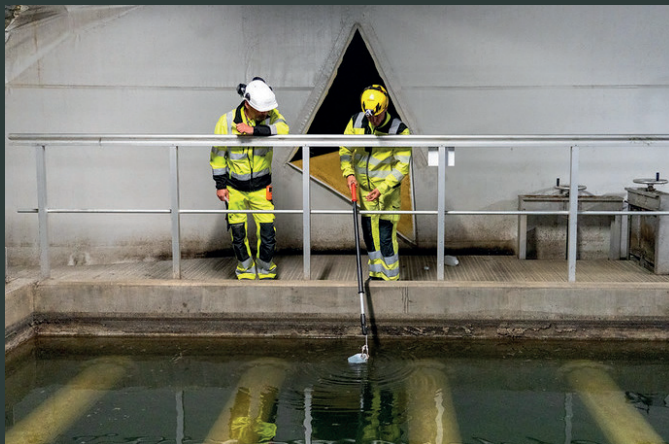
Bærekraftsstrategiens fire pilarer

Arbeidsgiverne i fokus

Vi tror at samfunnet er best tjent med et organisert arbeidsliv der partene blir enige om lønns- og arbeidsvilkår gjennom tilpassede tariffavtaler.

Vårt mål:

Vi vil hjelpe de snaut 600 medlemmene til å være trygge og gode arbeidsgivere.

Ta vare på vår felles planet

Vi tror på å overgi planeten til fremtidige generasjoner i bedre stand enn den er i dag.

Vårt mål:

Vi vil løfte politiske saker og sikre rammevilkår som setter medlemmene i stand til å utvikle bærekraftige tjenester.

Attraktive og robuste lokalsamfunn

Vi tror på attraktive arbeidsplasser som bidrar til gode og trygge lokalsamfunn over hele landet.

Vårt mål:

Vi vil påvirke rammevilkår som styrker medlemmenes evne til å bidra til attraktive, robuste og trygge lokalsamfunn.

Orden i eget hus

Vi tror det er viktig å ha orden i eget hus – fra reduksjon av egne utslipp og bevissthet rundt innkjøp, til inkludering, mangfold og en solid økonomi.

Vårt mål:

Vi har fokus på å redusere utslipp i egen organisasjon, samt et inkluderende og mangfoldig arbeidsmiljø.

Figur 5. Bærekraftsstrategiens fire pilarer. Foto: Jill Johannessen, Unsplash, Loop

Pilar 1:

Nyskapende og anstendig arbeidsliv

Vi lever i en verden preget av mye usikkerhet, og medlemmene skal navigere sine virksomheter i et landskap med politisk, sosial og teknologisk endring og til dels uro.

Samfunnsbedriftene skal bidra til å utvikle arbeidslivet og støtte opp om den lokale arbeidsgiverrollen. I urolige tider er det enda viktigere at vi bidrar til at medlemsbedriftene blir trygge arbeidsgivere.

Vi mener at samfunnet er tjent med et organisert arbeidsliv der partene blir enige om lønns- og arbeidsvilkår gjennom tilpassede tariffavtaler. Vi mener videre at trygge arbeidsgivere er gode arbeidsgivere.

Vårt mål

Vi vil hjelpe de rundt 600 medlemmene til å være trygge og gode arbeidsgivere.

Høydepunkter

- I tarifforhandlingene 2022 ble partene enige om å sette søkelys på kompetanse og seniorpolitikk for å sette medlemmene i stand til å kunne konkurrere om arbeidskraften. Det er også tatt inn en bestemmelse om bærekraft og klima.
- I 2022 fikk vi gjennomslag for å etablere et eget bransjeprogram for avfalls- og gjenvinningsbransjen. Det bidrar til å gjøre de kommunale avfallsselskapene bedre i stand til å møte økende utsorteringskrav.
- I 2022 ble Kvinner i samfunnsbedriftene arrangert for andre gang.
- I 2022 ble mangfold i brann- og redningstjenesten for første gang satt på dagsorden.

I denne seksjonen

- Trygge arbeidsgivere
- Ansvarlige og åpne virksomheter
- Utvikling av tariffavtaler
- Tilgang til arbeidskraft kompetanse
- Likestilling og mangfold

Trygge arbeidsgivere

Mål

I samsvar med FNs bærekraftsmål 8 jobber Samfunnsbedriftene for å gjøre medlemmene til gode og ansvarlige arbeidsgivere, som gir trygge rammer for sine ansatte. Det gjør vi ved å sikre attraktive og anstendige lønns- og arbeidsvilkår, redusere utenforskap, og jobbe for et inkluderende arbeidsliv der alle har like muligheter, samt øke inkluderingen av så vel unge som eldre arbeidstakere. I tillegg jobber vi for økonomisk bærekraft gjennom påvirkning av rammevilkår.

Aktivitet

Støtte i arbeidsgiverrollen gis i det daglige. Som arbeidsgiverorganisasjon er råd, veiledning og bistand i arbeidsgiverspørsmål en del av vår kjernevirksomhet. I 2022 behandlet vi 931 skriftlige henvendelser, i tillegg kommer råd over telefon. Problemstillingene er varierte, men med hovedvekt innen arbeidsrett og tariff.

I tillegg arrangerte vi til sammen 11 kurs og temadager innen de samme temaene, med blant annet tariff og aktivitets- og redegjørelsesplikt.

Ansvarlige og åpne virksomheter

Mål

Samfunnsbedriftene ønsker å bidra til å utvikle effektive, ansvarlige og åpne virksomheter i tråd med FNs bærekraftsmål 16. Virksomhetene skal gjøres best mulig i stand til å løse sine oppgaver. Det jobbes særlig med organisering og styring av kommunalt eide selskaper, og hvordan disse skal rigges for fremtidens utfordringer økonomisk, sosialt og miljømessig. I tillegg jobber vi med å forhindre korrupsjon, utnyttelse og grønnvasking, og sikre rettsikkerhet for alle.

Aktiviteter

Samfunnsbedriftene bidrar til åpne og ansvarlige virksomheter gjennom kurs, målrettede artikler på våre nettsider og gjennom høringssvar på viktige lovendringsforslag som berører virk-

somhetenes rammevilkår. Vi tilbyr advokatbistand og juridisk rådgivning, for eksempel innen etablering av virksomheter, offentlige anskaffelser, eierstyring og selskapsledelse.

I 2022 arrangerte Samfunnsbedriftenes advokater 43 kurs i temaer som eierstyring i kommunalt eide selskaper, styrearbeid, forvaltningsloven, kommuneloven, offentlighetsloven, åpenhetsloven, offentlige anskaffelser, bedriftsintern styreopplæring med flere. I mange av disse kursene tas det opp viktige temaer relatert til bærekraftsarbeid. Som eksempel kan nevnes styrets ansvar for bærekraftsstrategi, miljøkrav og andre bærekraftskrav i offentlige anskaffelser, og foredrag om hvilke verktøy bedriftene har for å nå kravene innen sirkulærøkonomi. Vi har også arrangert webinar om konkurranse på like vilkår og en fagdag om statsstøtte med rundt 80 deltakere.

God styring og gode kontrollmekanismer er grunnleggende for økonomisk bærekraftige virksomheter. Advokatene svarte på flere høringer som støtter oppunder FNs bærekraftsmål 16, særlig delmål om effektive, ansvarlige og åpne virksomheter:

- Høringsuttalelse 2. mai 2022 til kommune- og revisorforeningen NKRF i forbindelse med veileder om kontrollutvalgene og deres «på-se-ansvar», som er et viktig bidrag for å sikre effektive, ansvarlige og åpne virksomheter.
- Høringssvar 23. september 2022 til Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) om endringer i IKS-loven, som omfatter både velfungerende institusjoner og økonomisk bærekraft og rammevilkår.

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022, og er en konsekvens av norske myndigheters skjerpene politikk på sosial bærekraft og ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i hele leverandørkjeden. Samfunnsbedriftene har vært i kontakt med flere departementer om åpenhetslovens virkeområde for å avklare om interkommunale selskaper (IKS) faller innenfor loven. I 2023 kom det en avklaring om at IKS

Hva er åpenhetsloven?

Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Loven gjelder for større virksomheter som omfattes av regnskapsloven § 1-5, eller som på balansedagen overskrider grensene for to av følgende tre vilkår: 1) Salgsinntekt over 70 millioner kroner, 2) Balansesum over 35 millioner kroner eller 3) Mer enn 50 årsverk.

som følger regnskapsloven og som oppfyller kravene stilt til «større virksomheter» i åpenhetsloven, vil være omfattet av loven. Disse virksomhetene vil følges opp med tilbud om ytterligere kurs og veiledning i 2023.

På Samfunnsbedriftenes nettsider er det mange temaside som er målrettet mot å utvikle effektive, ansvarlige og åpne virksomheter. Artiklene gir svar på mange av medlemmene sine spørsmål innenfor blant annet eierstyring og selskapsledelse, forvaltningsrett, offentlige anskaffelser og grønne innkjøp.

Samfunnsbedriftene arbeider målrettet for at de folkevalgte i kommunene skal få økt sin kompetanse om eierstyring av selskaper, blant annet gjennom Folkevalgtprogrammet til KS.

Utvikling av tariffavtaler

Mål

Samfunnsbedriftene vil gi sine medlemmer et konkurransefortrinn i kampen om arbeidskraften gjennom gode lønns- og arbeidsvilkår for arbeidsgivere og arbeidstakere, og gode pensjonsordninger i tariffavtalene. Arbeidsinnvandrere må sikres samme vilkår som andre arbeidstakere, og ikke føre til arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. I tillegg oppmuntres medlemmene til å aktivt jobbe med kompetanseutvikling for sine ansatte, for å styrke seg i kampen om arbeidskraften. Utvikling av tariffavtalene skjer i samspill med arbeidstakerorganisasjonene. Samfunns-

bedriftene skal være en troverdig samarbeidspartner med et tydelig, attraktivt og anstendig avtaleverk som bidrar til gode og forutsigbare rammevilkår for våre medlemsbedrifter. Slik bidrar vi også til oppnåelse av FNs bærekraftsmål 8 om å sikre anstendige lønns- og arbeidsvilkår.

Aktivitet

I tarifforhandlingene 2022 ble partene enige om å sette fokus på kompetanse og seniorpolitikk for å styrke medlemmenes mulighet til å kunne konkurrere om arbeidskraften. Tariffavtalene har drøftingsplikt om seniortiltak for å hindre utstøting og aldersdiskriminering

I tarifforhandlingene på energiområdet ble det også tatt inn en bestemmelse om bærekraft og klima. Bestemmelsen oppfordrer de lokale partene til å drøfte hvilke tiltak som kan gjennomføres i den enkelte bedrift for å bidra til å bedre bedriftens klimapåvirkning, og angir noen temaer som kan være aktuelle.

I Samfunnsbedriftenes ordinær årsrapport for 2022 kan du lese mer om utvikling av tariffavtalene.

Tilgang til arbeidskraft og kompetanse

Mål

Overgang til sirkulær økonomi og et mer bærekraftig samfunn er en stor utfordring som vil kreve både investeringer i ny teknologi og opp-

datert kunnskap og kompetanseutvikling i alle virksomheter. Samtidig går Norge mot et strammere arbeidsmarked med mangel på arbeidskraft. Det vil trolig ramme distriktskommuner raskere og hardere enn øvrige deler av landet.

I Samfunnsbedriftene er det derfor et mål å sikre at medlemsbedriftene kan tiltrekke seg og beholde arbeidskraft med riktig kompetanse, gjennom et godt utdanningstilbud og livslang læring. Dette målet støtter opp under FNs bærekraftsmål 4.

Aktivitet

Etter innspill fra Samfunnsbedriftene, etablerte regjeringen våren 2022 et bransjeprogram for avfall- og gjenvinningsbransjen. Målet er å øke kompetansen for å gjøre overgangen til sirkulær økonomi lettere. Avfall og gjenvinning er den 12. bransjen som inngår i regjeringens bransjeprogram for kompetanseutvikling, der staten og partene i arbeidslivet samarbeider om å øke deltagelsen i kompetanseutvikling.

Samfunnsbedriftene er med i styret for utvikling og tildeling av midler, som organiseres via Di-

rektoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Kompetansetilbudet er å finne ved ulike fagskoler, høyskoler og universiteter. Energi- bransjen var omfattet av et tilsvarende program i 2020-2022.

Samfunnsbedriftenes årlige arbeidslivsundersøkelse viser at medlemmene opplever det som vanskelig å rekruttere og beholde riktig type arbeidskraft. Særsilt etterlyses digital kompetanse og høyere teknisk kompetanse. Samfunnsbedriftene ønsker derfor å bidra til tilpassede etter- og videreutdanningsløp, samt å bidra til kompetansetiltak og læring i bedriftene.

Mål

For å sikre nok arbeidskraft i årene fremover er det et mål for Samfunnsbedriftene å bidra til at arbeidstakere med verdifull erfaring kan utsette pensjonering. Dette vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt og gi gevinster både for bedriftene og den enkelte arbeidstaker.

I tillegg til det økonomiske aspektet er flere seniorer på arbeidsplassen med på å skape et mangfoldig arbeidsmiljø.

FOTO: FN-SAMBEANDET / EIVIND OSKARSON

Aktivitet

I 2022 startet vi et samarbeid med Senter for seniorpolitikk og arbeidstakerorganisasjonene på våre tariffområder, der vi sammen vil bidra til oppmerksomhet om hvordan eldre arbeidstakere kan gi positive bidrag lenger. Vi ønsker å fremme tiltak og virkemidler som har effekt for å få seniorer til å stå lenger i arbeidslivet. Dette kan være utviklingsmuligheter, godt arbeidsmiljø og jevnlig kompetanseheving for seniorer. Samfunnsbedriftene mener at seniorpolitiske tiltak som innføres og opprettholdes skal være attraktive for arbeidsgivere som et bidrag til å løse rekrutterings- og kompetanseutfordringer.

Samarbeidet videreføres i 2023 med felles fagdager for tillitsvalgte og bedriftsledere, samt et arrangement under Arendalsuka.

Likestilling og mangfold

Mål

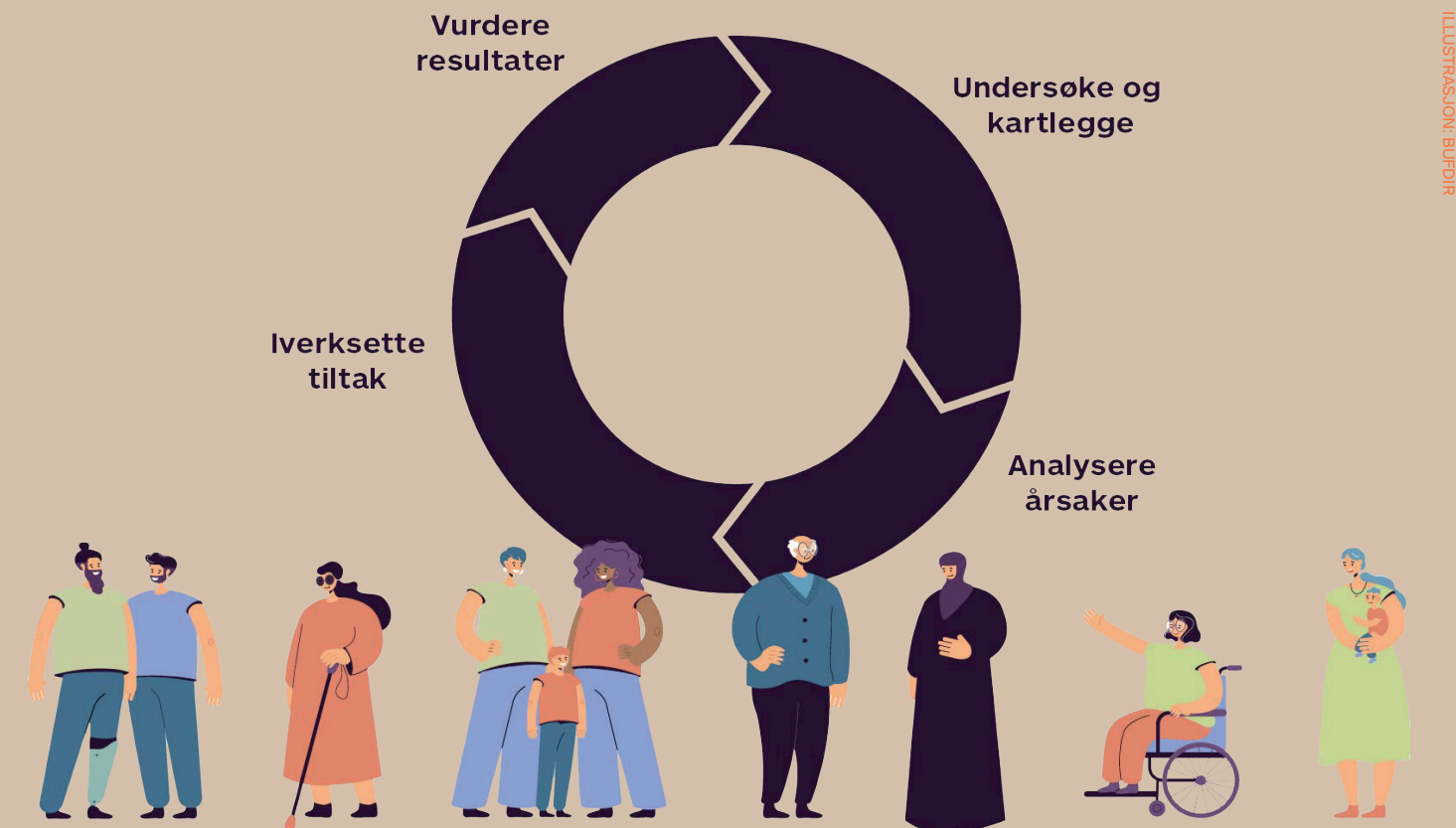
Vi ønsker å bidra til likestilling på alle nivåer, og

særlig fremme like muligheter til lederstillinger. Det er også viktig å bekjempe diskriminering og seksuell trakassering i arbeidslivet. Disse målsettingene støtter opp under flere av FNs bærekraftsmål og særlig mål 5 om likestilling. De samme målene gjelder for egen arbeidsplass, men blir behandlet under den siste pilaren, orden i eget hus.

Aktivitet

Samfunnsbedriftene jobber på flere nivåer for å sikre at våre medlemmer får mer likestilte arbeidsplasser. Det skjer gjennom rådgivning og håndtering av konkrete saker, men også gjennom og kursvirksomhet innen arbeidsgivers aktivitets- og redegjøringsplikt (ARP), som er en lovbestemt plikt som skal sikre at virksomheter jobber med likestilling og mot diskriminering, og dokumenterer og redegjør for arbeidet.

I 2022 ble det gjennomført digitale kurs for medlemsvirksomheter hvor temaet var arbeidsgivers aktivitets- og redegjøringsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven.

Figur 6. Arbeidsgivers aktivitets og redegjøringsplikt.

Erfaringene fra webinarne tyder på at felles opplæring for arbeidsgiver- og ansattrepresentanter sikrer en felles forståelse og kunnskapsheving. Det åpnes også for å drøfte aktuelle likestillings- og diskrimineringsutfordringer i virksomheten. Arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering fordrer bevisstgjøring på alle nivåer i virksomheten, og temaet må settes jevnlig på dagsorden.

I samarbeid med Likestillings – og diskrimineringsombudet, ble det også gjennomført et webinar om offentlige myndigheters aktivitetsplikt i likestillings – og diskrimineringsloven. Mange av våre medlemmer blir definert som offentlig myndighet, og aktivitetsplikten omfatter all myndighetsutøvelse og tjenesteyting, og gjelder på alle samfunnsområder. Den omfatter for eksempel utforming og tildeling av tjenester, regelverksutforming, samfunnsplanlegging og budsjettering.

Aktivitet

Samfunnsbedriftene startet i 2019 et nettverk vi har kalt «Kvinner i samfunnsbedriftene». I 2022 hadde vi 25 deltakere i andre kull av nettverket. De tre samlingene hadde temaene «Hvordan kan mangfold gjøre virksomheter mer attraktive?», «Hindringer for å ta steget opp og frem», og «Hva forventes av en toppleder og styreleder?». Målet var å gi deltakerne både inspirasjon og verktøy for å ta på seg lederstillinger. Evalueringene viste at deltakerne var fornøyde. De fikk både et bredt faglig innhold, nettverksbygging og en rekke høyt profilerte innledere, som tidligere statsminister Erna Solberg, statsråd Anette Trettebergstuen, og professor og forfatter Jan Grue.

Mål

Brann- og redningstjenesten ønsker å utvide grunnlaget for rekruttering, og i størst mulig grad speile samfunnet i forhold til kjønn, legning og kulturell bakgrunn – ikke minst fordi brann- og redningstjenesten har fått en rekke nye og komplekse oppgaver de siste årene. Samfunnsbedriftene vil derfor være en pådriver for å fremme likestilling og mangfold i utdanning, rekruttering og ledelse innenfor brann- og redningstjenesten.

Aktivitet

Samfunnsbedriftene har i samarbeid med Fagforbundet, NITO og Delta utviklet en veileder for å rekruttere og beholde et større mangfold innen brann- og redningstjenesten. Denne ble presentert 3. mai 2022 på et arrangement i Oslo sammen med bransjestyret for brann og redning i Samfunnsbedriftene. Veilederen er et hjelpemiddel for å legge til rette for gode rekrutteringsprosesser i virksomhetene. Flere medlemmer har brukt veilederen for å utvikle egne strategier for å rekruttere og beholde en mer mangfoldig arbeidsstokk. Veilederen legges også til grunn i arbeidet med ny stortingsmelding for brann- og redningstjenesten.

Du kan lese mer om vårt arbeid for et anstendig arbeidsliv i den ordinære årsrapporten for 2022.

Veien videre

Samfunnsbedriftene har lenge vært opptatt av at vi skal ha et anstendig arbeidsliv. Vi ønsker å bli enda tydeligere i arbeidslivspolitikken og intensivere innsatsen på arbeidsinkludering.

Vi støtter FNs bærekraftsmål om full sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsett funksjonsevne. Vi mener også det er viktig å jobbe for lik lønn for likt arbeid.

I 2022 bestemte Samfunnsbedriftene seg for å rekruttere to nye stillinger innen arbeidsliv og arbeidsinkludering. Det jobbes kontinuerlig med å bedre kjønnsbalansen innen våre bransjer, men det er fremdeles en lang vei å gå i mannsdominerte bransjer som havn, energi, avfall, og brann og redning. Kampen for økt kjønnsbalanse og mangfold fortsetter.

2023 er utpekt av EU til "European year of skills", og Samfunnsbedriftene vil fortsatt legge vekt på kompetanse og opplæring hos våre medlemmer gjennom kurstilbud, faglig støtte og synlighet.

Pilar 2:

Ta vare på planeten vår

Samfunnsbedriftene vil kjempe for mer fornybar kraft og utbygging av nettet, mer sirkulær økonomi, og mer gods fra vei til sjø. Det er viktig for at Norge skal nå sine klimamål.

Vi tror på å overgi planeten til fremtidige generasjoner i bedre stand enn det vi er i ferd med nå. Vi vil hjelpe vår medlemmer til å ta fatt på denne

reisen, samtidig som de får muligheten til å utvikle effektive og gode tjenester til innbyggerne.

Vårt mål

Vi vil løfte politiske saker og sikre rammevilkår som gjør at våre medlemmer får muligheten til å utvikle bærekraftige tjenester som støtter opp om det grønne skiftet.

Høydepunkter

- I 2022 ga vi mange innspill til utredningen "Nett i tide" (NOU 2022:6). Det resulterte i raskere endringer i nettreguleringen og en nasjonal energiplan. Dette er viktige steg i å få på plass mer nett raskere.
- Arbeidet med produsentansvarsordninger skjøt fart hos myndighetene etter at vi fikk satt saken på agendaen hos politikere og øvrige myndigheter. Regjeringen nedsatte blant annet en arbeidsgruppe for produsentansvar for tekstiler.
- Tilskuddsordningen for effektive og miljøvennlige havner ble en budsjettvinner med en økning fra 50 millioner kroner til 95,5 millioner kroner.

I denne seksjonen

- Vital kraftbransje i hele landet
- Samfunnet må bli mer sirkulært
- Havn- og transportutvikling

Hvordan jobber vi?

- Rammevilkår og politisk påvirkning
- Kommunikasjon
- Møteplasser og kompetanseheving
- Samarbeid

Vital kraftbransje i hele landet

Strømkrisen har for alvor vist behovet for utbygging av mer fornybar kraft og distribusjonsnett. Det er helt nødvendig dersom vi skal klare å elektrifisere trabsportsektoren og eksisterende industri – og ikke minst nye grønne industrieventyr.

I Samfunnsbedriftene er vi opptatt av at lokale myndigheter og befolkningen i berørte kommuner må bli hørt, og at utbygging skjer på en så skånsom måte som mulig for mennesker og natur. Balanse mellom utbygging av fornybar energi og bevaring av berørt natur er også viktig for å redusere folkelig motstand, og øke sjansen for å kunne realisere prosjektene.

Vi jobber for å sikre en vital kraftbransje i hele landet. Dette gjør vi ved å sikre rammebetingelser som gjør det mulig å produsere og distribuere nok ren energi.

Mål

Samfunnsbedriftene vil sikre tilstrekkelig fornybar kraft og nettkapasitet i hele landet. Det skjer gjennom rammebetingelser der også mindre energiselskaper i distriktene har økonomisk bærekraft til å utvikle mer fornybar kraft til fordel for grønn næringsutvikling og verdiskapning i Distriks-Norge.

Innteksregulering for nettselskap, utjevning av nettleie og funksjonelt skille er derfor viktige saker for Samfunnsbedriftene i møte med politikere og myndigheter.

Aktivitet

Gjennom året har vi hatt tett dialog med både politiske og faglige myndigheter, og deltatt i referansegrupper om fornybar energi. Prosessen rundt statsbudsjettet har også vært viktig for å få fram vårt syn, blant annet i høringer i relevante komiteer på Stortinget.

I 2022 leverte vi en rekke skriftlige høringssvar og innspill til sentrale regelverksendringer knyttet til energispørsmål. Det har vært en stor spredning i

temaer, blant annet: Nett i tide, Energikommisjonen, strømstøtte, grunnrenteskatt, rammevilkår for nettselskapenes inntekter, funksjonelt skille, bredbånd og EU-spørsmål.

Vi har hatt flere redaksjonelle oppslag, blant annet i VG, Aftenposten, E24, NRK, Nationen og Europower, samt leserinnlegg i lokale og regionale medier. Tema i disse oppslagene har vært Energiloven, strømpriser, strømstøtte, flaskehalvsinntekter og ny nettleie.

Det vil være en sentral oppgave for samfunnet å få på plass nok fornybar energi og nett, særlig frem mot 2030, men også videre mot 2050. Samfunnsbedriftene diskuterer disse spørsmålene med medlemmene i forum for produksjon og nett for å kartlegge utfordringer og dele kunnskap om hva som skal til for å få på plass utbygging av mer fornybar energi og nett.

Gjennom disse møteplassene får vi kunnskap om hvilke endringer i rammebetingelser som er nødvendige. Videre arbeid i forumene vil bli evaluert i 2023 før eventuell videreføring i 2024.

Samfunnet må bli mer sirkulært

De kommunale avfallsbedriftene, som har ansvar for husholdningsavfallet, spiller en nøkkelrolle for å få til mer sirkulær økonomi. Dette innebærer betydelig mer ombruk, økt utsortering og materialgjenvinning av avfall. Stortinget har satt som mål at 65 prosent av avfallet skal materialgjenvinnes innen 2035. I 2021 lå materialgjenvinningsgraden på 38 prosent, så det er en lang vei å gå.

Samfunnsbedriftene skal være en pådriver for at kommunale avfallsaktører videreutvikler bærekraftige og konkurransedyktige løsninger.

Mål

Samfunnsbedriftene driver politisk påvirkning for at de kommunale avfallsselskapene skal ha mulighet til å nå skjerpede krav til utsortering, noe som vil bidra til at samfunnet lykkes med en sirkulær økonomi med mindre avfallsmengder og reduserte klimautslipp. Dette er sentrale deler av

FNs bærekraftsmål nummer 12 og 13. Avfallshierarkiet, som vist i figur 5, viser hvilke behandlingsløsninger som skal prioriteres når materialet har blitt til avfall.

En forutsetning for å få til mer ombruk og materialgjenvinning er ansvarliggjøring av produsentene gjennom strengere produsentansvarsordninger, innføre avgifter på ikke-gjenvinnbare produkter/materialer, samt effektivisering av avfallsstrømmer.

ILLUSTRASJON: SIRKULA

Figur 5. Avfallshierarkiet

Aktivitet

Produsentansvarsordningene er et viktig virkemiddel for at flere produkter skal kunne repareres, ombrukes og gjenvinnes. Dagens ordninger for produsentansvar er imidlertid for dårlige, og følger ikke prinsippet om at forurenser skal betale. Derfor har Samfunnsbedriftene gjennom mange år krevd tydeligere og mer oversiktlige produsentansvarsordninger.

I 2022 kom vi med en rekke innspill Miljødirektoratets arbeid med å gå gjennom produsentansvarsordningene. Vi har også deltatt i den regjeringens nedsatte arbeidsgruppen som skal foreslå en modell for fremtidens produsentansvar på

tekstiler, som er en ny produsentansvarsfraksjon i Norge.

Vi har vært tydelige på at produsentansvarsordningen ikke kan stå for seg selv, men at andre virkemidler må til. Det er behov for å stimulere til bruk av resirkulerte materialer framfor å utvinne nye ressurser, f.eks. avgifter på ikke-gjenvinnbare produkter og materialer. Dette har vi blant annet spilt inn til Skatteutvalget, og i et bransjeprojekt om økt bruk av resirkulert plast i offentlige anskaffelser.

I EU-regelverket er kommunene gitt ansvar for alt husholdningslignende avfall («municipal waste»). Dette omfatter både hva kommunene selv produserer, alt husholdningsavfall, samt næringsavfall som ligner. I Norge er derimot ansvaret splittet opp, slik at kommunene kun har ansvar for husholdningsavfallet. Denne oppdelingen av ansvar splitter avfall som ligner og kunne vært behandlet i samme avfallsstrøm, og er til hinder for samarbeid om effektive løsninger fra ulike avfallsaktører.

I 2022 påpekte Samfunnsbedriftene disse utfordringene til stortingspolitikere ved to anledninger: Under behandlingen av statsbudsjettet for 2023, og i forbindelse med et representantforslag om sirkulær økonomi som ble behandlet i november. Energi- og miljøkomiteen ba om at et oppfølgingsnotat, som ble fulgt opp fra vår side.

Mål

For å lykkes med økt utsortering og materialgjenvinning av avfall, trengs omfattende investeringer i nye sorteringsløsninger og infrastruktur frem mot 2035.

Aktivitet

Samfunnsbedriftene har gjentatte ganger tatt opp behovet for at alle som bidrar til den sirkulære økonomien, og som bidrar til at Norge når sine miljømål, også får tilgang til investeringsmidler - uavhengig av sektor og eierskap. Vårt konkrete forslag overfor Stortinget og regjeringen er at en slik ordning kan følge EU-taksonomiens vurderingskriterier for bærekraftige investeringer.

Hva er produsentansvar?

Produsentansvar er et viktig politisk virkemiddel for mer miljøvennlig produktutvikling. 80 prosent av et produkts gjenvinnbarhet ligger i utformingen av produktene, altså i design og produksjon.

Hensikten med produsentansvar er å få ned avfallsmengdene som går til forbrenning, og at flere av ressursene som finnes i avfallet får nytt liv gjennom ombruk, eller som innsatsfaktorer i nye produkter, i tråd med avfallshierarkiet. Dette innebærer at produsenter og importører har ansvar for sine produkter gjennom hele livsløpet, og skal bære kostnadene for at avfallet blir samlet inn og gjenvunnet i størst mulig grad.

Dette tok vi opp både under behandlingen av statsbudsjettet for 2023, og i forbindelse med representantforslaget om sirkulær økonomi, som ble behandlet i november. Dette vil vi følge opp videre overfor Stortinget og regjeringen i 2023.

Mål

Samfunnsbedriftene vil bidra til at de kommunalt eide avfallsselskapene utvikler bærekraftig avfallshåndtering, som reduserer negativ påvirkning på miljøet (utslipp til jord, luft og vann), samt har (nasjonal) kapasitet for uventede hendelser.

Aktivitet

Vi har gjentatte ganger understreket behovet for å styrke investeringer i avfallshåndteringen – overfor både storting og regjering. Dette handler ikke bare om å nå nye mål om økt utsortering og økt materialgjenvinning, men også i økende grad beredskap for å kunne sikre behandling av avfall når ting skjer, enten det er krig, brann, konkurser eller annet.

Mål

I tråd med FNs bærekraftsmål 17 vektlegger vi samarbeid for å nå målene. Vi vil være pådrivere for samarbeid som fremmer sirkulære forretningsmodeller og en mer helhetlig politikk som fremmer sirkulær økonomi.

Aktivitet

Overgang til en sirkulære økonomi fører også

med seg forventninger om hva den kommunale avfallsbransjen kan bidra med. Det skjer ikke bare fra myndighetene, men også fra eierkommunene. Derfor har vi gjennomført et prosjekt som viser eksempler på praksis, lokale regelverk og juridiske rammer for den kommunale avfallsbransjen.

Kartleggingen gir innsikt i hvilke utfordringer kommunal avfallsbransje står i når det gjelder sirkulær økonomi. Rapporten er distribuert blant medlemmene som et bidrag til bedre eierdialog rundt roller og ansvar i en sirkulær økonomi og i kommunal avfallsbransje.

I 2022 videreutviklet vi vårt nettverk for brann i avfall. Vi har også initiert samarbeid mellom flere aktører for bedre utsortering av batterier. Nettverket gir medlemmene en arena hvor de kan dele erfaringer og beste praksis, og det har blitt en viktig plattform for dialog med myndigheter og samarbeidspartnere.

Samfunnsbedriftene deltar som observatør og rådgiver i WWF Verdens naturfonds prosjekt «Plastsmarte byer og kommuner», som er et nasjonalt nettverk blant norske byer og kommuner som vil bli «plastsmarte».

I 2022 arrangerte vi 12 medlemsmøter og samlinger med nærmere 600 deltakere. Møteplassene arrangerer vi for å legge til rette for erfaringsdeling og nettverksbygging i kommunal avfallsbransje, og gjøre våre medlemmer bedre rustet til å møte de økende kravene.

Havne- og transportutvikling

Utslippene fra transportsektoren må kraftig ned dersom Norge skal nå klimamålene. I dag står transportsektoren for en tredel av norske klimagassutslipp. Til nå har det vært mest fokus på overgang til nullutslippsteknologi, men naturkrisen krever at vi må bli mye mer kritiske til arealbruk til transport.

Må vi tenke helt annerledes rundt transport? Det korte svaret er ja. Vi kan ikke fortsette å bygge oss ut av transportproblemene. Ifølge grunnprognoser fra Nasjonal transportplan (NTP) 2018–2027 vil antall tunge lastebiler øke med hele 70 prosent de neste 30 årene. Regjeringen ønsker å satse på økt eksport og et grønt industriløft.

Vi mener at en stor andel av veksten i godstransport må tas sjøveien, og at det må frigjøres areal slik at mye av grønne satsingsområder, som for eksempel batteriproduksjon legges til områder nær havner. Sjøveien har god kapasitet, har lave kostnader og er enkel å tilpasse.

I tillegg til å redusere utslipp ved å erstatte fossile med fornybare energibærere, kan sjøtransporten bidra med å dempe presset på utbygging av natur ved bygging av vei og jernbane. I tillegg vil en styrking av havneinfrastrukturen bidra til økt beredskapskapasitet langs hele kysten, både sivilt og militært.

Vi jobber for fremtidsrettede havner som bidrar til beredskap bærekraftig transport og næringsliv.

Mål

Påvirke rammevilkår som legger til rette for en havneinfrastruktur som muliggjør bærekraftig logistikk på sjø og land. Elektrifisering av havneoperasjoner og landstrøm reduserer også lokal forurensning og støy.

Aktiviteter

Vi fulgte prosessen med statsbudsjettet, og kom med innspill i forkant og deltakelse i høring i Transport- og kommunikasjonskomiteen i

etterkant. Etter forhandlingene mellom den nye regjeringen og SV, ble kystbudsjettet økt med om lag 80 millioner kroner.

Det ble blant annet lagt inn 40 millioner kroner mer til tilskuddsordningen for effektive og miljøvennlige havner, og ved fremleggelsen av revidert statsbudsjett ble potten til denne ordningen økt ytterligere med 5,5 millioner kroner. I løpet av et halvt år ble ordningen derfor løftet fra 50 millioner kroner til 95,5 millioner kroner.

For 2023 er det bevilget 98,5 millioner kroner, til tross for innstramminger i budsjettet. At tilskuddsordningen ser ut til å fungere godt, og at politikerne har ønske om å prioritere sjøtransport, tyder på at ordningen vil bestå.

Vi følger også EUs arbeid på transport, energibærere og det grønne skiftet. Det gjelder særlig utviklingen av politikk og rammevilkår som berører havnene, gjennom blant annet aktiv deltakelse i den europeiske havneorganisasjonen ESPO.

Vi følger også opp den norske EU-delegasjonen og øvrige nøkkelinstitusjoner i Europa. Tilskuddsordningen for effektive og miljøvennlige havner er for eksempel muliggjort av endringer i GBER i EU, dvs. at havner er blitt en del av gruppeunntaket (statsstøtteregler).

Vi har i ulike sammenhenger fremmet at fiskerihavnene bør være et statlig ansvar, fordi mange av dem ligger slik til at finansiering og vedlikehold vil være krevende for enkeltkommuner og fylker.

I tråd med vårt ønske ble det bestemt i 2022 at fiskerihavnene skal tilbakeføres fra fylkeskommunene til staten fra 1. januar 2023. Fremover blir det viktig å få kartlagt hvilke behov som ikke har blitt tatt tak i under denne vakuumperioden, og løfte budsjettet på blant annet post 60-midlene.

Mål

Vi ønsker å bidra til at mer gods reiser kollektivt langs sjøveien. Dette vil bidra til å kutte klimagassutslipp fra transportsektoren, samtidig som

vi ivaretar miljøet gjennom mindre behov for vei-utbygging. Mindre tungtransport på veiene fører også til mindre slitasje på infrastrukturen, mindre lokal forurensning, reduksjon av mikroplast fra veitrafikk, mindre støy og færre ulykker på

veiene.

Aktiviteter

Vi følger arbeidet med NTP fra det faglige arbei-

FOTO: FN-SAMBANDET / EIVIND OSKARSON

det i etatene og departementet til det er vedtatt i Stortinget. Som del av dette arbeidet har vi også gjennomført en undersøkelse blant medlemmene om hvilke behov de har. Vi er blant annet opptatt av at planen i betydelig større grad må ta inn over seg klima- og bærekraftsmålene som Norge har forpliktet seg.

I samarbeid med Godsalliansen har vi sett på ti områder av vedtatt politikk og internasjonale forpliktelser for å se i hvilken grad transportpolitikken er bærekraftig.

Rapporten viser tydelig at norsk transportpolitikk i liten grad forholder seg til de nasjonale målsettingene. Dette gjelder blant annet områder som økonomisk bærekraft, klimamål og naturmangfold.

Noe av hovedproblemet er at man planlegger en transportpolitikk ut fra forventet økning i transportbehov, og ikke sentrale samfunnsutfordringer, som for klima og miljø.

Mål

Påvirke rammevilkår som legger til rette for en havneinfrastruktur som stimulerer til grønn næringsutvikling, arbeidsplasser og verdiskapning.

Aktiviteter

Vi har i ulike sammenhenger fremmet at havnene er viktige for å skape nye klimavennlige arbeidsplasser og grønne verdikjeder, blant annet i vårt innspill til det regjeringsoppnevnte Klima-utvalget 2050.

Vi oppfordret utvalget til å se havnenes rolle i en større sammenheng, som en sentral aktør og tilrettelegger i utviklingen av grønn industri.

Havnene vil ha en sentral plass innenfor fangst og lagring av karbon (CCS), hydrogen- og amoniakkproduksjon, batterifabrikker og vindmølleutbygging og service.

En grønn og aktiv industri- og næringspolitikk forutsetter en god transportpolitikk. Det blir ingen grønn industriutvikling uten grønn transport.

Hvis havnene skal utøve sin rolle effektivt, må også rammevilkårene for havnene være gode. Ellers får man ikke utviklet havnene som en sentral infrastruktur for en grønn transportpolitikk, herunder sjønære industri- og næringsarealer.

Mål

Redusere marin forsøpling gjennom god avfallshåndtering.

Aktivitet

Vi har over flere år jobbet aktivt med å sikre god avfallshåndtering i havn. Havnene skal i henhold til forurensningsforskriften ha godkjente avfallsplaner med formål om «å verne det ytre miljø» gjennom «å sikre etablering og drift av tilfredsstillende mottaksordninger for avfall og lasterester fra skip, og å sørge for at avfall og lasterester fra skip blir levert til mottaksordning i havn».

Sammen med myndighetene og miljøbevegelsen gjennomførte vi i 2022 en kartlegging og fant ut at havnene i stor grad hadde godkjente avfallsplaner og gode rutiner for avfallshåndtering. Utfordringer var derimot systemorientert og svak samhandling mellom ulike myndigheter og tilhørende ansvar. Dette bidro til å løse utfordringene knyttet til offentlige havner.

Skipsavfallsdirektivet av 2007 ble i 2021 erstattet av EUs nye skipsavfallsdirektiv. I 2022 ble arbeidet med å iverksette skipsavfallsdirektivet i norsk rett.

For oss er det viktig at implementeringen av skipsavfallsdirektivet legger til rette for bedre avfallshåndtering i tråd med intensjonen, men det må tilpasses norske forhold slik at det fungerer i praksis. Sammen med brukerorganisasjonene arbeidet vi med å sikre hensiktsmessig implementering som bidrar til å oppnå formålet med reguleringen – «verne det ytre miljø».

Vi var en del av referansegruppen til arbeidet som utarbeider veileder til den nye forskriften, og aktivt formidlet relevant informasjon til medlemmene for å sikre god implementering i den enkelte havn.

Pilar 3:

Attraktive og trygge lokalsamfunn

Ekstreme værhendelser skjer oftere og mer intenst enn tidligere, som en følge av et varmere og våtere klima.

På den ene siden opplever vi mer langvarige tørke og større skogbranner. På den andre siden opplever vi hyppigere ekstreme nedbørshendelser, ras og flom. Dette setter beredskapskapasiteten på prøve og ikke minst i små lokalsamfunn.

Trygghet over hele landet

Vi mener det er viktig med bærekraftige lokalsamfunn over hele landet. Våre medlemmer har kritiske samfunnsfunksjoner og forvalter viktig infrastruktur.

Vi jobber for å bedre rammevilkårene, som vil sette medlemmene i enda bedre stand til å bidra til attraktive, robuste og trygge lokalsamfunn.

Mål

Styrke brannvesenets forebyggings- og beredskapskapasitet til å håndtere og redusere skadeomfanget av et varmere, våtere og villere klima.

Aktivitet

Etter at Samfunnsbedriftene har jobbet for saken de siste seks årene, er det endelig igangsatt arbeid med ny stortingsmelding om brann- og redningstjenesten. Et grunnpremiss er tjenestens bidrag for å skape trygge lokalsamfunn. Et annet viktig punkt er hvordan brann og redning forebygger og håndterer eventuelle konsekvenser av klimaendringer.

Samfunnsbedriftene og våre medlemmer er representert på alle nivåer og i alle grupper som jobber med grunnlaget for denne stortingsmeldingen. Vi kjenner igjen mange av våre formuleringer på hva som skal utredes i mandatet, som

skal munne ut i en stortingsmelding innen utgangen av 2023.

Regjeringen nedsatte en totalberedskapskommisjon for å vurdere hvordan de samlede beredskapsressursene kan benyttes best mulig. Kommisjonen har representasjon fra politiet og ambulansetjenesten, men uten å invitere inn representanter for brann- og redningstjenesten.

Samfunnsbedriftene etablerte derfor kontakt med kommisjonen på andre måter, og har ved møter og kontakt med enkeltmedlemmer presentert det beredskapsmessige utfordringsbildet både for kommunesektoren generelt og brann og redning spesielt.

Vi opplever at kommisjonsmedlemmene som jobber med nødetatene er svært lydhøre for våre innspill. Viktige saker for Samfunnsbedriftene er å sikre beredskapskapasitet i kommunene, samt å få en bedre avklaring av arbeidsfordelingen mellom de tre nødetatene brann, politi og helse.

Kommisjonen leverer sin innstilling 5. juni 2023 og vil være et viktig overordnet dokument som en stortingsmelding for brann og redning forhåpentligvis kan hente mye nyttig fra.

Vi vektlegger følgende synspunkt i både den kommende stortingsmeldingen og Totalberedskapskommisjonens innstilling:

Brannvesenet må settes i stand til å forebygge og håndtere konsekvenser av klimaendringene gjennom å stille større krav til heltidsledelse og nødvendige strukturiltak som krav til samarbeid, etablere regionale og nasjonale styrings- og støttestrukturer, tilrettelegge for økt kompetanse og mangfold i brann- og redningstjenesten.

Mål

Være en pådriver for å redusere brann- og redningstjenestens klimautslipp.

Aktivitet

Dette vil vi følge opp i 2023.

Fremtidsrettede lokalsamfunn

I omstillingen til et lavutslippssamfunn ligger det et stort potensial for å skape nye klimavennlige arbeidsplasser innen kommunal og offentlig sektor. Kommunale virksomheter bidrar med kritiske tjenester som er nødvendige for å opprettholde bærekraftige lokalsamfunn, og er samtidig viktige aktører for innovasjon og næringsutvikling som støtter opp om det grønne skiftet i distriktene.

Mål

Sikre gode og forutsigbare rammevilkår som stimulerer til lokal næringsutvikling, bærekraftige

tjenester og attraktive lokalsamfunn hvor folk har lyst til å bo og jobbe.

Aktivitet

I 2022 har Samfunnsbedriftene sendt inn en rekke høringsinnspill og deltatt i høringsrunder som støtter opp under FNs bærekraftsmål om bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Blant disse er:

St. meld. 40 Mål med mening (bærekraftsmeldingen), som er regjeringens plan for hvordan Norge skal nå FNs bærekraftsmål innen 2030. Kommunale selskaper spiller en viktig rolle for å opprettholde og utvikle gode tjenester lokalt, samtidig som de er nøkkelaktører for at Norge skal oppfylle FNs bærekraftsmål både nasjonalt og globalt. FN har anslått at om lag to tredeler av de 169 delmålene til FNs bærekraftsmål ikke kan nås uten lokale og regionale myndigheters innsats gjennom tjenesteleveranser, velferdsproduksjon og utviklingsarbeid. Samfunnsbedriftenes medlemmer ønsker å bi-

FOTO: FN-SAMBANDET / EIVIND OSKARSON

dra til at Norge når bærekraftsmålene, men det krever at regjeringen og Stortinget er villige til å iverksette nødvendige tiltak, blant annet finansierungsordninger.

Distriktsmeldingen. I vårt innspill understreket vi viktigheten av å sikre trygge og gode tjenester til innbyggere og næringsliv, samt vurdere hvordan man på best mulig måte kan få til tverrsektorielt samarbeid om høykompetansearbeidsplasser i distriktene. I kombinasjon med en aldrende befolkning, skaper utflytting blant unge en skjevhet i den demografiske sammensetningen i distriktene. Årsaken til utflytting har i stor grad sin bakgrunn i nedbygging av og mangel på interessante og relevante arbeidsplasser. Vi la videre vekt på følgende:

- Distriktenes rolle i den grønne omstillingen
- Infrastruktur nødvendig for å opprettholde bærekraftige lokalsamfunn
- God organisering av offentlige tjenester gjennom samarbeid
- Trygge lokalsamfunn for innbyggere og lokalt næringsliv

Klimautvalget 2050 (første runde). Utvalget skulle utrede hvilke veivalg Norge står overfor for å nå målet om å bli et nullutslippssamfunn. I dette arbeidet spiller kommunalt eide bedrifter en nøkkelrolle, men det krever gode rammevilkår, harmonisering av regelverk med våre naboland, og samarbeid på tvers av bransjer og kommunene imellom.

Klimautvalget 2050 (andre runde). Det regjeringsoppnevnte klimautvalget har levert sin delrapport og spurte etter konkrete innspill på en rekke områder. Samfunnsbedriftenes la i sitt innspill vekt på at det er et misforhold mellom mål og midler i klimapolitikken, og fremmet en rekke virkemidler, særlig innenfor avfall, transport/havn og energi som vil ta Norge i riktig retning.

Ekspertutvalget for klimavennlige investeringer skal vurdere rammevilkårene og markedet for klimavennlige investeringer og verdi-

kjeder basert på bruk av fornybare ressurser i Norge.

Samfunnsbedriftene jobber kontinuerlig for at våre medlemmer skal kunne få rammebetingelser som setter dem i stand til å bidra til oppfyllelse av klimamålene og mer sirkulær økonomi. I denne forbindelse minner vi om viktigheten av at alle virksomheter som bidrar til det grønne skiftet får de samme mulighetene til å søke om finansieringsmidler til innovasjon og infrastruktur uavhengig av eierskap. Slik er det ikke i dag.

Vi oppfordret derfor utvalget til å se nærmere på behovet for offentlige tilskudd til infrastruktur og nye løsninger i kommunal avfallssektor, samt til å intensivere virkemiddelbruken for å få fart på en grønnere skipsfart.

Generalistkommuneutvalget. I dette innspillet la vi vekt på viktigheten av samarbeid mellom kommuner for å levere lovpålagte tjenester til innbyggere og næringsliv, og pekte på hvordan kommunene kan få flest mulig gevinster og samtidig ikke minste kontrollen over tjenestene som leveres.

Hvis generalistkommunesystemet skal videreføres med den kommunestrukturen vi har i dag, er vi overbevist om at det vil være behov for mer interkommunalt samarbeid på en rekke områder de neste årene. Mange av dagens kommuner er for små til å kunne ivareta oppgavene på flere sektorområder alene.

Samfunnsbedriftene mener derfor at en bevaring av generalistkommunesystemet vil kreve at myndighetene oppfordrer eller pålegger kommunene å samarbeide mer, men samtidig styrke kommunenes og de folkevalgtes kunnskap om eierstyring i selskaper og samarbeid.

Da kan man både hente ut gevinstene ved stor driftsfordeler, større fagmiljøer, mer bærekraft og bedre tjenester – og samtidig sikre god folkevalgt styring og kontroll. KS har utarbeidet et eget hefte om dette som beskriver de ulike virkemidler som kommunene kan bruke overfor i sine selskaper.

Pilar 4:

Orden i eget hus

Vi tror på viktigheten av å ha orden i eget hus, fra reduksjon av egne klimautslipp og bevissthet rundt innkjøp, til et inkluderende og mangfoldig arbeidsmiljø og en solid økonomi.

Med økt fokus på bærekraftige virksomheter og transparens i leverandørkjeden (jmf. åpenhetsloven), forventes det også at man kan dokumentere at man har orden i eget hus. Vi tror derfor at å gå foran som et godt eksempel er viktig for vår troverdighet, og for at vi skal lykkes i vårt

bærekraftsarbeid. I 2022 startet vi et mer strukturert arbeid for å bli mer bevisste på å redusere klimautslipp, få ned avfallsmengder, øke sirkularitet, fremme likestilling og mangfold, og legge til rette for god helse og trivsel hos de ansatte. Et arbeid som vi vil intensivere i 2023.

Vårt mål

Samfunnsbedriftene har som mål å redusere eget fotavtrykk gjennom å øke bevisstheten i miljøvennlig drift av egen organisasjon og reiseaktivitet, og ved å stille krav til leverandører og i innkjøp til både sosial og miljømessig bærekraft.

Høydepunkter

- I 2022 igangsatte vi helhetlig arbeid for å kartlegge vår påvirkning på miljø, mennesker og samfunn, inkludert leverandører. Dette er første gang vi rapporterer «orden i eget hus».

I denne seksjonen

- Redusere klimautslipp
- Redusere avfallsmengder
- Mangfold og likestilling
- God helse og livskvalitet

Redusere klimautslipp

Mål

I samsvar med FNs bærekraftsmål 13 om å stoppe klimaendringene, ønsker Samfunnsbedriftene å redusere klimautslipp ved å stille miljøkrav i innkjøp og til leverandører.

Vi jobber også med å få ned utslipp i forbindelse med egne reiser og foredragsholderes reiser i forbindelse med kurs, møter og arrangement i egen regi. Herunder ta bevisste valg på hvilke arrangement som skal avvikles digitalt.

Aktivitet

For å styrke transparens i leverandørkjeden:

- Ved behov for kjøp av tjenester/inngåelse av avtaler er det etablert en sjekklister som sendes alle leverandører i forkant. Leverandøren må svare på hvordan de forholder seg til FNs bærekraftsmål, om de har tariffavtaler for sine ansatte, og om de er tilknyttet en arbeidsgiverorganisasjon. Leverandører som ikke oppfyller våre krav følges opp med dialog, og blir eventuelt utelukket dersom de ikke oppfyller våre forventninger.

For å øke bevisstheten og redusere utslipp i forbindelse med ansattes reiser har vi:

- Etablert et rapporteringssystem i samarbeid med leverandør av reisebestillinger og interkontroll gjennom økonomisystemet.
- Til alle «interne» samlinger med behov for transport, har våre ansatte så langt det har latt seg gjøre brukt miljøvennlige transportmidler, eller samkjørt i elbiler.

For å redusere reiser for våre medlemmer og eksterne deltakere i forbindelse med møter og arrangement i vår regi, har vi utvikle rutiner for valg mellom fysisk og digital avvikling:

- I 2022 ble 36 av våre 58 møteplasser gjennomført heldigitalt. I tillegg hadde vi to hybride arrangement. På denne måten bidrar vi til

redusert reisevirksomhet og CO₂-avtrykk for medlemmene.

I 2022 var samlet CO₂-avtrykk for reiser foretatt i Samfunnsbedriftenes regi 19.152 kg.

Redusere avfallsmengder

Mål

Samfunnsbedriftene har målsetning om å redusere avfallsmengder ved bedre tilrettelegging av sirkulære løsninger og god avfallshåndtering. I tillegg vil vi redusere matsvinn i forbindelse med arrangementer og møter. Dette bidrar til å oppnå FNs bærekraftsmål 12 om ansvarlig forbruk.

Aktivitet

- Det er etablert kildesortering av avfall med fem fraksjoner, inkl. batterier.
- Drikkeflasker leveres til pant, og beløp doneres til Røde Kors.
- Det er etablert samarbeid for innlevering av utrangert/ødelagt datautstyr, som innebærer at IT-utstyr som ikke kan gjenbrukes går i EE-avfall, og gjenbrukbart utstyr repareres og selges/gis videre.
- Ved behov for supplering av kontormøbler og annet utstyr, undersøkes først mulighet for gjenbruk og kjøp av brukt utstyr.
- I avtaler med leverandører setter vi krav om reduksjon i bruk av plast som emballasje. Dette har blant annet medført at bedrifter som leverer møtemat har redusert bruk av plastemballasje på mat.
- Vi har vært pådriver overfor kantina for å redusere bruk av engangskopper og -tallerkener.
- Økt bevissthet på å begrense bestillingene av mat til interne og eksterne møter for å redusere matsvinn. I tillegg oppfordres ansatte til å ta med mat hjem om det er noe til overs.

Mangfold og likestilling

Mål

Fremme likestilling og mangfold er sentralt i FNs bærekraftsmål 5. Det vil vi gjøre ved å jobbe enda mer målrettet for å fremme likestilling og mangfold i rekrutteringsprosesser og i ledelsen.

Aktivitet

- I 2022 var fordelingen blant de ansatte 55,5 prosent menn og 44,5 prosent kvinner. Målet er 50 prosent av hvert kjønn.
- Ledergruppen bestod av 63,6 prosent menn og 33,4 prosent kvinner. Målet er at hvert kjønn er representert med 50 prosent.
- I Samfunnsbedriftenes styrende organer var kvinneandelen 41,94 prosent. Målet er at hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent
- I Samfunnsbedriftene er det tilnærmet like-lønn mellom menn og kvinner.

Samfunnsbedriftene har som mål å ha medarbeidere med ulik kompetanse, livserfaring og perspektiver for å bidra til enda bedre oppgaveløsning. Vi jobber derfor med rutiner i forbindelse med rekruttering, inkludering og tilrettelegging for medarbeidere som har behov for det.

Vi legger til rette gjennom tekniske hjelpemidler, tilpasning av møbler eller endring av rutiner, arbeidsoppgaver og arbeidstid.

- Vi har bidratt til at huseier har etablert toalettløsning som er tilpasset rullestolbrukere.
- Det er etablert tilrettelagte løsninger for ansatte med behov for dette.

God helse og livskvalitet

Mål

Samfunnsbedriftene skal legge til rette for god helse og livskvalitet hos de ansatte. Vi tror at

medarbeidere som trives og føler seg trygge på arbeidsplassen bidrar til bedre tjenester til våre medlemmer.

- I 2022 var sykefraværet på 3,4 prosent. Organisasjonen har som mål at fraværet skal være under 3,0 prosent.
- Vi har bedriftshelsetjenesteordning som omfatter alle ansatte, herunder tilbud om årlig helseundersøkelse, tilpasning av sittestilling med mer.
- Vi har helseforsikring for alle ansatte.
- Det er anledning til én times trening per uke i arbeidstiden, og tilbud om ukentlig organisert trening.
- Det er fleksibel arbeidstidsordning, og det kan gjøres ulike tilpasninger der det skulle være behov for dette.
- Hjemmekontorordning etter avtale. I dag er den inntil én dag per uke.
- Gode velferdsordninger, herunder fri i romjula, kortere kjernearbeidstid om sommeren m.m.
- Verneombud.
- Hyggelige, lyse og moderne kontorlokaler.
- Fruktleveranse to dager i uken.
- Subsidiert kantineordning.
- Jevnlige sosiale tilbud gjennom året.

Veien videre

I 2022 ble det igangsatt et helhetlig arbeid for å kartlegge vår påvirkning på miljø, mennesker og samfunn.

Vi gikk igjennom og forbedret våre rutiner, og dette arbeidet vil forsterkes i 2023. I Samfunnsbedriftene ønsker vi å bli enda tydeligere på våre mål og måltall som gjør at vi kan følge utviklingen over tid.

Samfunnsbedriftene

Besøksadresse
Haakon VII's gate 9
0161 Oslo

Postadresse
Postboks 1378 Vika
0114 Oslo

Telefon 24 13 27 00
post@samfunnsbedriftene.no

www.samfunnsbedriftene.no